

ОСОБЛИВИЙ РЕЖІМ — найтяжчий із чотирьох видів режиму утримання ув'язнених у виправно-трудових колоніях СРСР. Запроваджений 1961 указом президії ВР СРСР, надалі закріплений «Основами исправительно-трудового законодательства СССР» (1969) і виправно-труд. кодексами республік. На цьому режимі утримували в'язнів, визнаних особливо небезпеч. рецидивістами (особами, засудж. вдруге чи вкотре за тяжкі держ. злочини), а також тих, кому смертну кару замінено на позбавлення волі в порядку помилування або амністії. О. р. був близький до тюрем. режиму: ув'язнених тримали в ізольов. камерах, на прогулянку виводили у дворики тюрем. типу, від табір. режиму залишилася обов'язк. праця, але в'язні працювали в камерах. Вони носили смугастий одяг, харчувалися за зниженою нормою, мали право відсилати одного листа на місяць, мати одне побачення на

рік. Від 1961 зона О. р. для політ. в'язнів діяла у мордов. політ. таборах (ЖХ-385/1, с-ще Сосновка), звідти 32 в'язні 1980 перевезені в перм. політ. табори (ВС-389/36-1, с-ще Кучино; обидва — РФ). Загалом за весь час існування у них утримували 57 в'язнів, 37 з них — українці, зокрема 17 чл. Укр. Гельсин. групи. Тут були доведені до смертел. стану і померли 1984 у лікарнях О. Тихий, Ю. Литвин, В. Марченко, у ніч з 3 на 4 вересня 1985 у карцері № 3 загинув В. Стус. У день зустрічі ген. секр. ЦК КПРС М. Горбачова з президентом США Р. Рейганом у Рейк'явіку 8 грудня 1987 останніх 18 в'язнів О. р. переведено у приміщення лікарні на ст. Всехсвятська при ВС-389/35 (Перм. обл.). Режим дещо ослаб, в'язнів звільняли через помилування, останніх «особливо» небезпеч. рецидивістів — Е. Тарто (Естонія) і М. Алексєєва (Україна) — 2 грудня 1988.

В. В. Овсієнко

Бібліографічний опис:

Особливий режим / В. В. Овсієнко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-76993>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).